

Flora op drift

Welkom Muurnavel

Het klimaat verandert, de flora beweegt mee en dan met name in onze steden. In deze vaste rubriek brengt Ton Denters onbekende urbane nieuwkomers onder de aandacht.

Het is zover: Muurnavel (*Umbiliscus rupestris*) is toegetreden tot de Nederlandse flora. Deze typisch Mediterraan-Atlantische soort verplaatst zich met het opwarmende klimaat alsmaar noordwaarts. In 1985 werd nabij Eindhoven (Son-Breugel)¹ in ons land een eerste (tijdelijke) voorpost ingenomen met in 2003 een vervolg in Amsterdam². In de hoofdstad heeft ze zich nu permanent gevestigd. De milde en vochtige winters van de afgelopen jaren hebben deze vorstgevoelige

Standplaats	Aantal vondsten [in de Lage Landen] ⁴
Muren	5 x
Beschaduwde plekken in volle grond	4 x
Op dak	1 x
Op boomvoet	1 x

soort goed gedaan, met een flinke aanwas als resultaat. Uit alles blijkt dat Muurnavel volledig is geaard; tien vindplaatsen staan er thans op de teller, met vier ontdekkingen in 2015. Het Arnhemse Alteveer leverde dit voorjaar een nieuw hoogtepunt. Hier etaleert Muurnavel zich in volle glorie; verspreid over de buurt en ruim in getal, massaal kiemend³.

Wie op vakantie was in Zuidwest-Europa of langs de Brits-, Franse Atlantische kust (van Bretagne, Normandië, Zuid-Engeland, Ierland, Wales tot in Schotland) herinnert zich wellicht Muurnavel. Het is een markante, opvallende bewoner van rotsen en oude muren. De plant is het hele jaar door goed te herkennen aan de ronde, wintergroene, vlezig-sappige blaadjes, die doen denken aan die van Waternavel. Anders dan Waternavel is Muurnavel een vetplantje waartoe ook de Sedums behoren. In mei-juni ontspruit de typische bloeiwijze; een aar van vele crème-witte buisvormige bloempjes, die soms wat rood kunnen kleuren.

Meest thuis op muren

Muurnavel is in Nederland in de eerste plaats een muurplant. De soort huist met name op kades van basalt of muren van natuursteen, waar het zijn weg vindt in de brede voegen van het metselwerk. Dat wordt fraai geïllustreerd op kademuren in Amsterdam (Stenen Hoofd,

Muurnavel is goed te herkennen aan de ronde, wintergroene blaadjes (foto: Jeroen Riemens)

Entrepotdok) en Vreeswijk (Vaartse Rijn), en op een monumentale keermuur bij de Nekummerwatermolen aan de Jeker nabij Maastricht.

Daarnaast treedt Muurnavel op in de volle grond in tuinen, in de schaduw onder heggen (Son-Breugel, Etten-Leur, Roosendaal en Arnhem) en op aarden stijkantjes (IJzeren). Opmerkelijk is de vondst van een drietal exemplaren op een dak in Oost-Vlieland. Hoe de plant de verschillende plekken heeft bereikt zal altijd wel duister blijven. Bij tuinplekken laat dit zich nog wel raden, maar er zijn ook plaatsen die daar ver vandaan liggen. De ecologie van de soort is helder; de groeiplaatsen vertonen veel gelijkenissen met een humide microklimaat en bijpassende (epifytische) mossen en korstmossen. Het geheel komt overeen met de natuurlijke situatie, waar schaduw, vochtigheid en beschutting tegen vorst de factoren zijn die het voorkomen van deze soort bepalen.

Tekst: Ton Denters

Meer urbaan plantennieuws zie twitter: @ahhdenters

Muurnavel op een kademuur (Entrepotdok) in Amsterdam (foto: Ton Denters)

¹ Floristische Werkgroep KNNV Eindhoven – Atlas van de flora van Eindhoven. Deel 2: pg. 691.

² Muurnavel in Amsterdam: FloronNieuws: pg. 4; april 2007

³ <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=22522>

⁴ In België op voorlopig enige vindplaats ook op muurtje. Dumortiera 84: pg. 24.